

מאוצרות הפרשה

וישמע יתרו (יח, א)

הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע אמר, כתיב 'ויבא יתרו' ולא כתיב 'ויצא' לפני זה. וזה שואל רש"י, מה שמועה שמע ובא, בלי להחליט לפני זה לצאת, אלא הגיע פתאום. אלא שמע מלחמת עמלק, שעמלק רץ ארבע מאות פרסה בלי לחשוב, כי ידע שאם יחשוב לא ילך, ויצא בלי מחשבות, ולזה בא יתרו בלי מחשבות כי שמע שעמלק רץ, כך גם 'מאויבי תחכמני' גם אני יעשה כן.

שם. הנה השאלה ידועה. גם אם אכן יתרו היה בר מעלה במה שהבין צריך לעשות מעשה ובא להתגייר – הרי שרק בכך נבדל משאר האומות, וא"כ היה הפסוק צריך לומר: 'ויבא יתרו', ומהו: 'וישמע יתרו'? וכי יתרו בלבד שמע-הלא כל העולם כולו שמע! במה מתייחדת איפוא שמיעתו של יתרו שבגללה נחקק עליו: 'וישמע יתרו'? ענה על כך ר' לייב חסמן זצ"ל במשל. למה הדבר דומה? לכן כפר שלא ראה רכבת, ולא שמע את שימעה מימיו. בכפר נוסעים על החמור, חורשים על השור, ושמעה של זו לא הגיע לאזניו מעולם. ויהי היום, ורגלו דרכה מעבר לגבולות הכפר, בפתחה של עיר גדולה, ובדרכו נפרשה לעיניו שורה ארוכה של מוטות ברזל, אשר אינו רואה את תחילתם או את סופם, ולידם, בהפרש של אמה או שתיים, שוב מוטות ברזל לכל האורך חזקים ויפים. במושגיו חשב הכפרי כי מוטות אלו – אין דומה להם לחרישת האדמה, והברגים – אין כמותם לחיזוק רסן הבהמות, ועד מהרה התיישב על ה"מציאה" – והחל במלאכת פירוק הברגים והנחלים... בעודו עייף ושקוע במלאכתו, לפתע הגיחה הרכבת מרחוק ובאה במהירות לקראתו, הקטר שהבחין בעוד מועד באדם שרוכן על הפסים, פתח מיד בצפירה בכל הצופרים העומדים לרשותו והפעיל את כל האזעקות על מנת לאותת לאיש שיירד מן הפסים. הכפרי מנגד אינו מבין דבר, אך פתאום שומע הוא רעש מעניין, קולות חזקים ועבים עולים ויורדים... לרגע נזכר הוא ביום חתונתו, ובזמר הכפרי שהטיב לשעשע את המוזמנים... הקולות שגברו מרגע לרגע גרמו לכפרי להסיט את ראשו לעבר מקור הרעש, והנה הוא מבחין בעין גדולה עגולה ויפה המתקרבת ובאה, ועמה קולות זמר משונים... כאן, כשראה את העין הגדולה, נזכר מיד בכרכרה המיוחדת של החתן והכלה, המשובצת בקישוטים וחיטובים שונים, ואמר בלבו: לבטח זוהי חתונה נוסח בני העיר הרעשנים... או אז התגנבה המחשבה ללבו, ואמר לעצמו: נפוש נא מעט מן העמל 'ונשמח עם החוגגים... וממחשבה למעשה – קם על רגליו ופתח בריקוד נלבב... אדם מן הצד אשר יראה את המחזה, ודאי יאמר בלבו: האיש הלזה לבטח חרש על אוזניו, ולכן אינו שומע את צפירתו של הקטר!! ומה האמת? וכי אכן חרש הוא? הרי שומע הוא היטב! אדרבה, עוד שומע ורוקד... אבל אוי לה לאותה שמיעה! הרי זו שמיעה כזו שעוד רגע והוא מרוסק איברים איברים... כשהקטר צופר, 'לשמוע' – הפרוש הוא לרדת מהפסים!! מי שאינו מבין את משמעותה של הצפירה – אינו שומע 'צפירה' – אלא שומע זמרי חתונה...

יתרו שמע שמיעה שהולידה מעשים, זהו 'וישמע יתרו'. כולם אכן שמעו את הקולות וברקים של מתן תורה, שמעו עמים ירגזון חיל

אחז יושבי פלשת, כולם אולי מחאו כף והזילו דמעה נרגשת... אבל כל אחד "שמע" משהו אחר... רק אחד "שמע את האמת" – וזהו יתרו!! כי יתרו שמע את השמיעה המולידה מעשים! הוא הבין, לקח ללב ובא לידי מעשה! (אלע האבן "געהערט", יתרו האט "דערהערט"). וכמו"כ כאשר שומעים אנו אמונה ומוסר, יש השומעים צלילים ורעיונות יפים, תזמורת רוחנית יפה – ויש השומעים את זעקת ה"אוי להם לבריות מעלבונה של תורה".

ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה (יח, יב)

יל"ע איזה לחם אכלו הרי היה להם עומר מן לא פחות ולא יותר כדי מאכלו? מתרץ הגר"ח קניבסקי שליט"א, ע"פ המדרש תהלים (פע"ח סי' ד') בשש שעות ביום בא יתרו וירד המן לישראל בשבילו כנגד שישים רבוא וירד לו כנגד כל האברים. ולפי"ז היה לו הרבה מן והיה יכול לעשות להם סעודה גדולה מזה. ונלפי פשוטו י"ל כמש"כ רש"י בס"פ ויצא דכל סעודה נקרא לחם והכונה כאן על השלמים שהביא ואכלו ממנו כולם] עיי"ש עוד. (טעמא דקרא)

כל אשר דיבר ה' נעשה (יט, ח)

ולהלן (כד, ז) כתוב 'נעשה ונשמע'. שואל ר' בונם מפשיסחא, למה אמרו ישראל 'נעשה ונשמע', הרי כל אחד ואחד היה צריך לומר אעשה ואשמע. ותירץ בדרך משל, היושבים במאסר בחום היום וצמאים למים, ואין להם מים לשתות, ופתאום בא אחד ושואל אותם האם הם רוצים לשתות, משיבים כולם יחד, נשתה, כי כל אחד ואחד יודע שכולם צמאים, וכולם רוצים לשתות. וכך גם היה בקבלת התורה, כל אחד כלתה נפשו לתורה וכך גם ידע שנפשות חבירו כלות לדברי תורה. (מדרש ביתן)

וירד ה' על הר סיני (יט, כ)

חז"ל אמרו בסוטה (ה). שהקב"ה בחר בהר סיני מכל ההרים מפני שהיה עניו. נשאלת השאלה, אם כך, מדוע נתן ה' את התורה על הר (שיש לו איזשהו גובה) שיתן את התורה במישור או בעמק? ותירץ החנוכת התורה, ע"פ הגמ' (בסוטה שם) שתלמיד חכם מותר שתהיה לו שמינית שבשמינית גאוה. וא"כ הרי בגמ' (ב"ב ע"ג:): אמרו שהר תבור היה גבוה 4 פרסאות, והרי פרסה היא 4 מיל, ומיל הוא 2000 אמה, וא"כ גובה הר תבור היה 32,000 אמות. ובמדרש (פ' בא) מובא, שהר סיני היה גובהו רק 500 אמה, א"כ יוצא, שהר תבור היה גבוה פי 64 מהר סיני, שזה בדיוק שמינית שבשמינית, וזה מה שרצה הקב"ה להשמיענו במתן תורה על הר, ודוקא הר סיני, ללמדנו שהענוה הנדרשת היא בשיעור כזה.

האדמו"ר מקוצק תירץ, שמכאן רואים, שלהיות בלי כל מעלה ולא להתגאות, אין בכך שום רבותא, להיות הר ובכ"ז להשאר עניו כמו מישור או עמק זוהי הרבותא של ענוה אמיתית...

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר (כ, א)

כתוב ברא"ש, שבפסוק זה יש שבע מילים, עשרים ושמונה אותיות. ויש עוד פסוק שיש בו שבע מילים ועשרים ושמונה אותיות: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ויש עוד משפט כזה: "יהא שמא רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא". זה בא ללמד, שמי שאומר יהא שמא בכל כוחו, נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית ובמתן תורה.

למה סירב הגראי"ל שטינמן זצוק"ל למסור שיעור במצוות כיבוד אב ואם?

חדר ההמתנה בביתו של הגאון הגדול רבי אהרון יהודה לייב שטינמן זצוק"ל המה אדם. אנשים במגוון סגנות ומגוון עדות שיחרו לפתחו של גדול הדור, להוועץ עימו וליטול את ברכתו בשלל נושאים. אדם נכבד ונשוא פנים נמצא גם הוא שם, מעיין בספר קטן מהדורת כיס ומחכה שתפתח דלת חדרו של מרן. ראש כולל חשוב הוא, ובא הנה להזמין את מרן הגראי"ל למסירת שיעור תורה בהיכל הכולל, בנושא המלמד בו – כיבוד אב ואם. מן המפורסמות היא, שהגראי"ל מכתת רגליו להפצת תורה בארץ ובניכר, אינו בוחל במאמץ ואינו נרתע מקושי בבואו להרבות תורה בישראל. ללא כל ספק יעתר הרב גם לבקשה זו, כך היה ראש הכולל בטוח.

תורו של ראש הכולל מגיע, בנימת התבטלות הוא מבקש את ברכתו של מרן ומזמינו אל השיעור המדובר. למעשה, בא בעיקר כדי לקבוע את הזמן לשיעור המתוכנן. אולם במקום מענה, מתעטף הגראי"ל בשתיקה רועמת.

"באיזה נושא השיעור?" שואל בקול מהורהר, "בנושא כיבוד אב ואם? שתיקה נוספת ואז אומר הגראי"ל: "לא, לא אוכל להגיע, אני מצטער.."

ראש הכולל, כמו גם הנוכחים האחרים בחדר, הופתעו עד מאוד. זה עתה שב הרב ממסע חיזוק באירופה, זאת על אף גילו המתקדם ומצב בריאותו הרעוע. אין דבר המהווה קושי בבואו להרבות תורה בישראל, וכן מדובר בכולל חשוב בבני ברק, בקרבת מקום ממש. על מה ולמה מסרב הרב? הבעת פניהם לא נעלמה מעיניו של הגאון. "אסביר לכם", אמר ועיניו מצועפות, "היה זה לפני שנים רבות, בהיותי ילד כבן עשר, אימי ע"ה טרחה ובישלה אורז לארוחת הערב. היא הגישה לפני את התבשיל, אולם אני לא חיבבתי אורז, ולכן התחמקתי ולא אכלתי. כה הרבה טרחה אמא כדי להכין את אותו תבשיל, היא ציפתה שאוכל אותו, שאשבע ממנו, אולם אני נער הייתי, ובמבט עיני דאז לא השכלתי להבין את עומק החשיבות שבעשיית נחת רוח לאימי, ולא שפטי כראוי מה מוטל עלי לעשות. מאחר שנכשלתי במצוות כיבוד אב ואם, ואיני מושלם בה, איך אוכל למסור שיעור לאחרים בדבר שאני עצמי פגום בו?"

הס השתרר בחדר, שיעור בכיבוד אב ואם אמנם לא ימסור הגראי"ל בכולל, אולם כאן, בחדר הקטן, קיבלו הם שיעור עצום בעבודת הנפש, המידת הזהירות, במידת האמת והפשטות, וביראת שמים עצומה שלא נמוגה ולא כהתה עם השנים. (מרווח לצמא)

פינת ההלכה

האם מותר ליטול שקיות נילון של העיריה להגן מפני הגשמים?

שאלה: מעשה שהיה בקבוצת חסידים שהגיעו להתפלל ליד הכותל המערבי בשבת קודש, והנה כשסיימו את התפילה התקדרו השמים בעבים וגשם זלעפות התחיל לרדת, והאנשים חיפשו עצה כיצד להגן על השטריימלך שלהם מפני גשמים כדי שלא יינזקו, והנה מצאו פינה שבה מניח המנקה האחראי לתחזוקת המקום את שקיות הנילון שהוא מניח בפחי האשפה, ושמחו עליהם כמוצאי שלל רב ונטלום לכסות בהם את השטריימלך. אדהכי והכי הגיע האחראי על הניקיון ומחה כנגדם ששקיות אלו הם רכוש העיריה ואין ליטלם ללא רשות. פייסו אותו האנשים בדברים ובלשון רכה המשברת גרם, והסבירו לו שעבור העיריה יש כאן נזק קל מאד, ועבורם זו הצלה גדולה של אלפי שקלים, עד שנתרצה להם. לאחר מכן נסתפקו האנשים האם עשו כדין וזה משתי בחינות: א. האם היה מותר להם ליטול את השקיות ללא נטילת רשות. ב. האם מועילה נתינת רשות של המנקה או שהדבר נחשב גזל מקופת העיריה ועליהם להשיבו?

תשובה: הגאון רבי מרדכי גרוס שליט"א העיד ששמע מפי הגרי"ש אלישיב זצוק"ל שדבר שהוא רכוש העיריה אסור ליטול בלא רשות, ואף שאין לעיריה דין ז' טובי העיר המבואר בשו"ע, מכל מקום אין היתר ליטול מהם שלא כדין. והוסיף הגר"מ גרוס דאף אם יש מי שחולק על סברא זו של הגרי"ש אלישיב, וס"ל דכיון שאין להם דין ז' טובי העיר לא שייך איסור גזל בנטילה מהם, מכל מקום שקיות אלו שמוחזרות לשימוש של האחראי על הניקיון ונחוצות לו, בודאי אסור לאיש ליטלם בלא רשותו. ומאידך אחרי שהאחראי נתן להם רשות ליטול את השקיות שוב אין בזה חשש גזל גם לדעת הגרי"ש אלישיב, דמכיון שהוא ממונה מטעם העיריה הרשות בידו ליתן להם להשתמש בהם כפי הבנתו. וגם הגאונים רבי נפתלי נוסכוים ורבי שמאי גרוס שליט"א השיבו דבודאי מלכתחילה אסור ליטול את השקיות בלא רשות, ואסור ליטול את רכוש העיריה ויש בזה משום גזל. ומכל מקום אם אין להם ברירה אחרת כגון שאינם מוצאים את האחראי ואינם יכולים לבקש את רשותו, יש להתיר בשעת הדחק ליטול את השקיות ולהחזירם [או את תמורתם] לרשות העיריה, ואינם צריכים להחזיר דוקא לכותל המערבי, אלא לכל מקום שבו העיריה מניחה שקיות לשימוש עבור פחי אשפה ציבוריים. ואע"פ שבגמ' ב"מ (סא, ב) אמרינן: "לא תגנבו" דכתב רחמנא למה לי? לכדתניא "לא תגנב" על מנת למיקט, "לא תגנב" על מנת לשלם תשלומי כפל, ע"כ. ונפסק הדבר בשו"ע (סימן שמח ס"א): אסור לגנוב אפילו כל שהוא דין תורה. ואסור לגנוב אפילו דרך שחוק, ואפילו על מנת להחזיר או כדי לשלם תשלומי כפל או כדי לצערו, הכל אסור כדי שלא ירגיל עצמו בכך, ע"כ. מכל מקום מכיון שאינו נוטל רכוש של אדם פרטי, אלא רכוש של העיריה שמועד לשימוש הציבור, ויש צדדים להקל בדבר בלא הכי, יש להקל ליטול על מנת להחזיר. והגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א אמר שבסתמא יכולים להקל ליטול את השקיות בלא רשות, מפני שמסתמא העיריה מסכימה לזה, דמכיון שרצונה של העיריה הוא לדאוג לרווחת התושבים, ויש כאן תושבים שנמצאים במצוקה ואפשר לסייע להם בקלות ע"י הוצאה לא גדולה, מסתמא העיריה מסכימה לזה. וכן הסכים הגאון רבי מנדל שפן שליט"א שיש להקל בדבר, ומכל מקום אם האחראי על הניקיון מתנגד לנטילת השקיות הרשות בידו לאסור עליהם, וכן אם נתן להם רשות מועילה נתינתו ומותר ליטול לכתחילה, כי הוא בעל הסמכות בענין מטעם העיריה. וגם הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א אמר שמלכתחילה הכל תלוי בדעת האחראי ובהסכמתו, אך אם אי אפשר למוצאו יש להקל מכח סברא זו שמסתמא העיריה מסכימה לזה. והגאון רבי עמרם ברא"מ פריד שליט"א אמר שמצד הדין הדבר מותר, מכיון שרכוש העיריה הוא רכוש של כל הציבור ומותר להשתמש בו לדבר שהוא לטובת הציבור, ובפרט שהנזק לעיריה הוא מעט מאד ביחס לתועלת של המשתמשים, ודימה דין זה להא דאיתא בנדרים (מח, א) בענין מומן שותפין, ע"ש. ומכל מקום אם האחראי מתנגד לנטילת השקיות יש לאסור את הדבר משום חילול ה' ולא משום חשש גזל. (וישמע משה)

חידה שבועית

יש יו"א למסע ארוך על אופניו. הוא יוצא שאורק החיים על כל צמיח הנו מאה ק"מ ולכן הוא מצטייץ בצמיחים הצריניים. אם לפניו דרך על מאתיים וחמישים ק"מ, כמה צמיחים הצריניים עליו לקחת?

תשובה לחידה פר"ש: חומה נד. תשובה לחידה השבועית: 1. לגנוב צפרנים יום יד' מותר ה' אור' מצה' ד' איסור דאורייתא. 2. אכילה בח' ט"ו תשרי. שם הווכח: יצחק יוסף זבדי נ"י

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת לינצר להולדת הבת משפחת פרומר להולדת הבת משפחת פלדמן – גרוזמן – פומרנצ'יק להולדת הבן הנכד הנין משפחות דאוס – מדמון להולדת הבן הנכד משפחות פולסקי – קמינסקי-הרמן להולדת הבן והבת נכד נכדה נין נינה משפחת וולף להולדת התאומות משפחות אברהם וישראל פרידמן להולדת הבת הנכדה משפחות חן – אהרן להולדת הבן הנכד משפחת נפתלי ויסנשטרן להולדת הבת משפחת אמיתי לאירועי הבת **גני הדב:** משפחות פכטר – לבל לאירועי הבן הנכד משפחת אבריטשר להולדת הבן משפחת צוברי להולדת הבן משפחת שטרן להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחות רוזנבלום – ליפסקי להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחת צביקה פלדמן להולדת הנכד

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

פתח תקוה. קצב של עיר, לב של מושבה

מרכז רמי גרינברג, ראש העיר

היחידה לחינוך חרדי ותרבות מורשת ישראל